

A final dels anys 60 del segle XX, els Beatles s'imbuïren de la filosofia oriental. En aquest nou camí dels quatre rockers de Liverpool, hi tingué molt a veure Joan Mascaró i Fornés, un mallorquí exiliat a Anglaterra que esdevingué un dels més grans especialistes en religions orientals.

El guia espiritual mallorquí dels Beatles

Joan Mascaró i el beatle George Harrison es van conèixer l'any 1967, en un estudi de la BBC de Londres, i van establir relació tot d'una: els unia la passió per la filosofia oriental.

L'exili que provocà la Guerra Civil Espanyola va ser una autèntica fuga de cervells. Per això molts reivindiquen el paper que van tenir els nostres intel·lectuals lluny de casa. Un d'aquests intel·lectuals fou el mallorquí Joan Mascaró i Fornés, que des de Anglaterra es convertí en un dels mentors espirituals del Beatles.

Nascut a Santa Margalida el 1897, la seva vida canvià quan, a tretze anys, un amic de l'escola li féu a mans una traducció al castellà del *Bhagavad-Gita*, un poema hindú. Restà tan impressionat d'aquella lectura que decidí que quan fos gran aprendria la llengua original —el sànscrit— per tal de poder llegir l'obra directament. Mentrestant, estudià a consciència l'alemany i l'anglès. El domini de

l'anglès el menà a exercir de secretari del consolat britànic a Mallorca (1916-1920) i de professor a l'Escola de Comerç (1919-1921). El 1924, el financer Joan March i Ordinas, natural del seu poble, li proposà d'acompanyar el seu fill, Joan March i Servera, a estudiar a l'estranger.

La formació del traductor. Després d'uns quants viatges per tot Europa, Mascaró va convèncer el banquer que tant ell com el seu fill es matriculassin a Cambridge. En aquesta universitat, Mascaró començà estudis d'anglès i de llengües orientals. El 1929, a 32 anys, n'obtingué la llicenciatura. Un any abans, la universitat li havia concedit el premi extraordinari de sànscrit. El 1930 se n'anà a Sri Lanka per fer-se càrrec

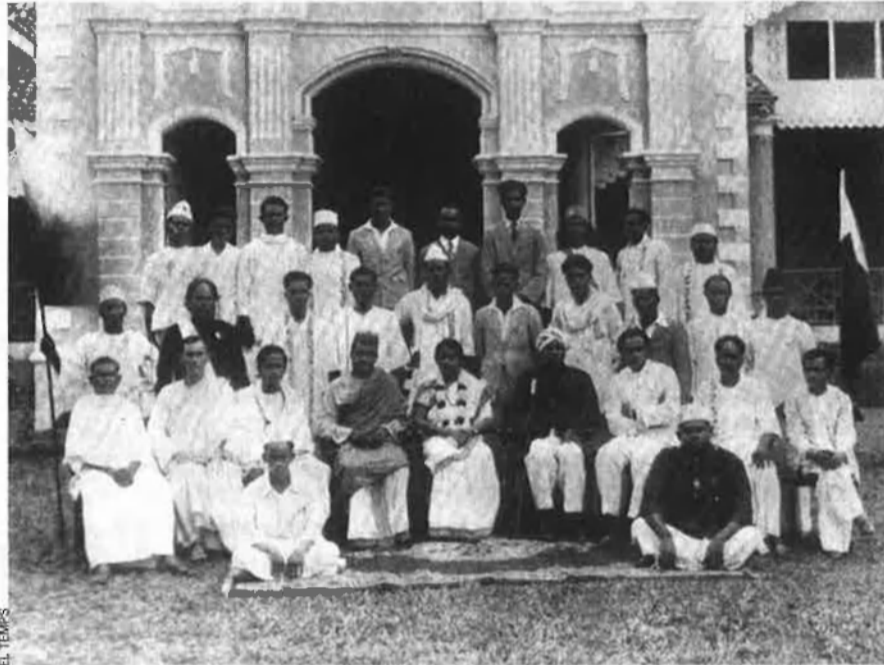
del departament d'anglès d'un col·legi. Més que la feina, Mascaró cercava l'oportunitat d'estudiar llengües orientals sobre el terreny. Tanmateix, el 1932 li arribà una proposta del seu país que no pogué refusar: fou nomenat professor de llengua i literatura angleses a la Universitat Autònoma de Barcelona. L'esclat de la guerra el 1936 el trasbalsà. S'havia ofert voluntari a l'exèrcit republicà, però les autoritats no consideraren convenient que un intel·lectual de la seva vàlua lluitàs al front. Decidí de tornar a Cambridge, on es dedicà amb cos i ànima a traduir els llibres sagrats d'orient, a partir d'aleshores a l'anglès. El 1938 publicà *Himalayas of the Soul*, una traducció dels *Upanishads* que rebé gran elogis, entre els quals el del premi Nobel Rabindranath Tagore. Mascaró es començava de destacar com l'home pont entre dos mons que s'havien ignorat molt de temps, durant el qual occident, amb el seu orgull, s'havia atrevit a considerar-se superior a orient.

Tot i dur a terme la seva tasca literària i filològica en anglès, des de la distància sempre tingué molt present la seva llengua. El 1949 fou un dels màxims promotors de la represa de la redacció del *Diccionari català-valencià-balear*. També es convertí en un gran divulgador al món anglosaxó de la literatura catalana. Sempre que podia en parlava a les tertúlies dels mitjans de comunicació anglesos on fou un convidat habitual. El 1958 edità una de les seves traduccions més ambicioses, *Lamps of Fire* ('Llànties de foc'), una tria dels pensaments espirituals de les grans religions del món. El 1962, a 65 anys, féu realitat el principal somni de la seva vida: la traducció a l'anglès de l'obra que tant l'havia colpit d'adolescent, el *Bhagavad-Gita*. El llibre tingué molt bona acollida entre la crítica i el públic. L'èxit de les seves traduccions no estava només en l'anglès senzill

i pur que utilitzava, ple d'harmonia musical, sinó també en els seus missatges: proposava una obertura espiritual a les altres cultures, lluny de qualsevol fanatisme. Mascaró era de l'opinió que totes les religions conserven residus parcials d'una única veritat: la idea de la transcendència. Ell, que havia viscut la tragèdia de la guerra civil i de les guerres mundials, havia vist com determinats valors desapareixien i se n'exaltaven uns altres de purament materials, que no havien pas de conduir al millorament de l'home. Precisament amb les seves traduccions cercava unes actituds més reflexives davant els nous canvis que s'esdevenien a la societat.

Mascaró i George Harrison. Els anys 60, les versions dels textos sagrats de Mascaró casaren perfectament amb els ideals del moviment hippy que acabava d'irrompre als EUA. L'octubre del 1967, va tenir l'oportunitat de conèixer dos dels membres dels Beatles, el conegut grup anglès de rock nascut deu anys enrere. En un plató de televisió de la BBC de Londres coincidí amb George Harrison i John Lennon per parlar sobre la meditació transcendental. Anys més tard, el traductor mallorquí digué en una carta: "Jo gairebé no sabia qui eren ells, vaig anar-hi. En Lennon me semblà una mica estufat, si bé és ben prim amb ulleres gruixades. En George Harrison va ésser molt amable i férem una xerrada amistosa."

Certament, Mascaró i Harrison congeniaren tot d'una. Aleshores el *beatle místic* ja estava molt influït per la filosofia oriental. El 1965, durant unes actuacions per Amèrica, David Crosby, del grup The Byrds, l'havia introduït en la cultura índia a través de la música del compositor bengalí Ravi Shankar, un gran virtuós del sitar, l'instrument hindú per excel·lència. Harrison havia quedat fascinat per aquest instrument de corda que no dubtà a utilitzar en el proper àlbum del grup, *Rubber Soul*. El mateix any 1965, durant el rodatge de la pel·lícula *Help!* a les illes Bahames, un hindú li havia lliurat un llibre sobre la reencarnació. Harrison no havia trigat a emportar-se els seus companys a

El 1930, Joan Mascaró anà a treballar en un col·legi de Sri Lanka. A baix, amb l'uniforme de gala del Downing College.

l'Índia on havien entrat en contacte amb el *maharishi* Mahesh Yogi, el guru que introduí a occident la meditació transcendental. Amb tot aquest bagatge, l'ànima espiritual dels Beatles ja estava més que hipnotitzat pel món oriental quan l'octubre de 1967 conegué Mascaró. De seguida establiren una relació epistolar.

En una carta, Harrison li envià una còpia de l'àlbum *Sgt Pepper's*, que,

tres mesos abans de conèixer-se, havia causat un autèntic furor en l'anomenat *estiu de l'amor* dels hippies de San Francisco. Mascaró li expressà el seu entusiasme per la cançó "Within You Without You", de temàtica mística. Li recomanà, a més, que continuàs aquell camí. Perquè s'inspiràs li féu arribar un exemplar de *Lamps of Fire*. Poc després, Harrison anà a Bombai, on al gener del 1968 començà a compondre la cançó "The Inner Light" ("La llum interior"), inspirada en un poema del llibre de Mascaró. "Us n'enviaré una còpia quan estigui acabada", li escrigué. La cançó es va poder sentir amb la veu de Harrison dins el senzill *Lady Madonna*, que va aparèixer el 15 de març del 1968.

Harrison i Mascaró es continuaren cartejant un temps, però després es perderen la pista. El 1970 el traductor de Santa Margalida comentava a un amic seu: "No li escric perquè no tinc temps i si ell vol res ja sap que me pot escriure. La darrera carta d'ell fa molt, molt de temps." Harrison devia estar massa capficat en els seus projectes. A final dels anys 60 féu viatges continus a l'Índia. L'estiu del 1969 va produir el senzill *Hare Krishna Mantra*, amb la participació de devots del temple londinenc de Radh-Krishna. La cançó, dedicada a un del déus més importants de l'hinduisme, va tenir un èxit total. Utilitzada per a la medi-

Placa de la tomba de Joan Mascaró al cementiri de Santa Margalida, a Mallorca.

tació, és una cosa semblant al rosari per a la tradició catòlica.

Quan, a l'abril del 1970, els Beatles es dissolgueren, Harrison ja no abandonà mai més el nou camí que havia pres la seva vida. Esdevingué un gran devot del déu Krixna i donà grans sumes de diners a l'Associació Internacional per a la Consciència de Krixna. La seva carrera en solitari li anà bastant bé. Un dels seus primers èxits fou "My Sweet Lord". La cançó fusiona l'*al·leluia* ('lloem el Senyor!') de la tradició judeocristina amb el Hare Krixna. El misticisme per a Harrison ho era tot. Quan el 2001, a 58 anys, se li detectà un càncer terminal –fou un fumador empedreït– volgué plantar cara a la mort sense por, amb l'esperit serè. Les seves cendres foren escampades en un riu de l'Índia, la terra que havia estat la font d'inspiració de la seva vida. Un dels contactes amb aquesta terra, Joan Mascaró, ja havia mort catorze anys abans, el 1987. Tenia noranta anys. En restablir-se la democràcia a l'estat espanyol, Mascaró no havia pogut tornar a la seva terra natal per qüestions familiars. Tot i que morí a Cambridge, les seves despulles sí que foren enterrades a Santa Margalida. Volgué que a la seva tomba s'hi escrivís aquest epitafi, escrit en anglès i en català: "Venim de Déu, vivim en Déu, anam a Déu." Les traduccions de Mascaró encara ara són de les més venudes a Anglaterra. A casa nostra, aquests darrers anys, la seva obra ha estat rescatada de l'oblit amb diversos llibres, com ara *Diàlegs amb l'Índia* (editorial Proa) o *La creació de la fe* (editorial Moll).

Antoni Janer Torrens

La Universitat de Girona (UdG) ha fet realitat un dels seus somnis: la creació de la Facultat de Turisme. És un fet inèdit, perquè a partir d'ara Girona disposarà de la primera facultat de l'estat espanyol dedicada al món turístic. Els responsables educatius valoren molt positivament el reconeixement de la facultat, on també s'impartirà la carrera de publicitat i relacions públiques.

La UdG, l'alumna avantatjada en turisme

La demarcació de Girona és un dels enclavaments turístics més importants de Catalunya. I a partir d'ara, un dels referents educatius en aquest sector. Segons que ha aprovat el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya, la Universitat de Girona ja disposa oficialment de la primera facultat de turisme de l'estat espanyol. "És un canvi molt important, potser més que no ens podem imaginar", valora Lluís Mundet, degà en funcions de la nova facultat.

És la primera facultat d'aquesta mena, però darrere els estudis de turisme i publicitat i relacions públiques hi ha una història molt llarga. Els estudis de turisme són vigents des de l'any 1989 i la llicenciatura de publicitat i relacions públiques des del 2002. Per tant, la nova facultat neix amb l'herència d'aquests dos centres, i no pas de cap i de nou. Per a Mundet, "ara recollim els fruits que vam sembrar". Pel que fa a publicitat i relacions públiques, aquest canvi també és significatiu, perquè a partir del curs 2008-2009 canviarà de grau amb el nou format europeu definit al Tractat de Bolonya. Turisme, en canvi, començarà més tard.

El doctorat, en exclusiva. Els nous estudis també aportaran al cicle

docent l'únic doctorat en turisme de l'estat espanyol, tot i que n'hi ha un màster oficial a la Universitat Rovira i Virgili (URV). Actualment només hi ha dos centres públics que ofereixin els estudis de turisme: la Universitat de Girona i la URV. Pel que sembla, es fan gestions perquè Barcelona també tingui estudis públics d'aquesta matèria, però Mundet assegura que seria "un greu error"; segons ell, s'hauria de seguir el model del món anglosaxó, on els estudiants no tenen por de desplaçar-se i escullen la universitat no pas segons si és a prop de casa o no, sinó d'acord amb el prestigi del centre. "En aquest context en què els recursos són limitats i que s'han d'optimitzar i racionalitzar, faríem un mal favor al país si ara tothom ho pogués tenir tot", assegura el futur degà, que afirma que hi ha una llarga tradició en turisme a Girona, i és un dels camps de l'ensenyament en què la UdG es pot destacar. En aquest sentit, els estudis de turisme també volen aprofitar la llarga tradició que tenen els de publicitat i relacions públiques, ja des de fa molts anys, quan era una escola privada.

La seu, greu maldecap. El degà en funcions de la nova Facultat de Turisme reconeix que tenen un pro-